

V ŠOLI NAJSVETEJŠIH SRC
37

Alojz Snoj

Slovenski pričevalci za vero

Vrtnice za leto 2021

salve

PREDGOVOR

Ko sem razmišljal o temi za letošnje vrtnice, je misel na naše slovenske mučence in pričevalce vere 20. stoletja prevladala in sem se odločil, da jih vsaj nekaj potegnem iz pozabe, jih kratko predstavim in postavim za zgled vsem nam. V slovenski literaturi imamo že kar nekaj njihovih življenjepisov. O njih je pisal Jože Kužnik (*Kraljica mučencev, Družina 2006*), p. Branko Petauer (*Slovenski pričevalci vere, Salve 2016*), p. Metod Benedik (predstavitev 26 mučencev za vero, kandidatov za blažene v tedniku *Družina*). Največ gradiva o njih pa najdemo seveda v knjigi *Palme mučeništva (Mohorjeva družba Celje, 1994)*. O njih nas redno obvešča revija *Nova slovenska zaveza*, o njih je pisalo *Ognjišče*. Vsak od teh mučencev bi bil vreden posebnega zapisa. A sem se moral odločiti in izmed njih izbrati predvsem tiste, o katerih drugi še niso pisali, in jim dodal še nekatere, ki so preživeli beg iz pekla smrti v slovenskih jamah groze ali pa v povojnih časih zaradi svoje vere pretrpeli hudo preganjanje in zapore. Vrtnicam sem dal naslov: **»Vsi slovenski mučenci in mučenke, prosite za nas«**. Tak naslov se mi zdi bistven zaradi vsebine vrtnic pa tudi za to, da nas spodbuja, da se zatekamo k njim in prosimo za blagoslov in rešitev našega naroda, naših družin in naše mladine. Ker pa je bil naslov zaradi literarnih pravil predolg, smo se odločili kar za krajši podnaslov: *Slovenski pričevalci za vero*. V uvodu v kratko biografijo posameznih mučencev sem zapisal nekaj misli o Srcu

Jezusovem iz knjižice Janeza Pavla II.: Razmišljanja ob litanijah Srca Jezusovega, Ljubljana 1991.

Za osnovno gradivo sem izbral knjigo Palme mučenštva, ki so jo uredili Anton Pust, Zdravko Reven in Božidar Slapšak. Ob koncu te knjige je na strani 445 zapisano, koliko je bilo smrtnih žrtev nasilja v času od 1940 do 1962: med duhovniki 123, med bogoslovci 68, med redovnimi brati 43 in med redovnimi sestrami 3, skupaj torej 237. Spomin na te nedolžne žrtve in vse žrtve zaradi vere je naša osnovna dolžnost, saj so oni naši narodni priprošnjiki pri Bogu, naša »velika narodna rezerva« (p. Jacquinot), ki bodo za nas prosili, da nas izvlečejo iz težav, če jih bomo priznali za svoje in jih prosili za pomoč. In to pomoč v našem času še posebno potrebujemo, ko se ponovno oživljajo revolucionarne ideje iz medvojnih in povojnih časov in grozijo mirnemu sožitju med vernimi in nevernimi ter vse še bolj oddaljujejo od sprave, ki jo narod že tako dolgo pričakuje.

Ker tak študij in pisanje, poleg rednega župnijskega dela in drugih obveznosti, zahteva kar precej časa, sem prosil mojo nekdanjo faranko Stare Loke Ano Florjančič, da mi je posredovala osnovne zapise o življenju teh mučencev, ki sem jih potem lažje predelal in dodal še nekatere druge. Na koncu kazala je še pregled nekaj literature, ki si jo preberite in jo preskrbite še drugim.

Vesel bom, če si boste vzeli čas, in v mesecu juniju, ki je posvečen češčenju Srca Jezusovega, te vrtnice tudi brali našim vernikom.

Alajz Snaj

1. PALME MUČENIŠTVA

»Z veseljem boste zajemali vodo iz Odrešenikovih studencev« (Iz 12,3), začenja papež Pij XII. svojo okrožnico o češčenju presvetega Srca Jezusovega. »Nešteti so namreč nebeški darovi, ki jih češčenje Presvetega Srca Jezusovega razliva v duše vernikov: očiščuje jih, poživlja z nadnaravno tolažbo ter jih spodbuja, da si pridobijo vse kreposti.« Papež poudarja, da je Cerkev imela in ima češčenje Presvetega Srca Jezusovega vedno v največji časti. Češčenje Srca Jezusovega je neprecenljiv dar, ki ga je Odrešenik v teh poslednjih stoletjih podelil Cerkvi.

»Palme mučeništva so zrasle tudi na naših tleh,« je v pastirskem pismu leta 1943 zapisal škof Rožman. »Naša zemlja je orošena z mučeniško krvjo naših bratov in sester, ki smo jih poznali, z njimi delali, z njimi hodili v cerkev, z njimi živeli. Morali so dati življenje, ker so odklanjali, česar po vesti in svojem prepričanju niso mogli in niso smeli storiti.«

Druga svetovna vojna je slovenskemu narodu povzročila neizmerno gorja. Poleg treh okupatorjev se je na našem ozemlju odvijala še bratomorna vojna. Slovenski razkol (Jože Možina), ki ga je s svojo revolucijo pričela komunistična stran, je nova oblast po vojni nadaljevala s katastrofalnim uničevanjem slovenstva. Pomor na tisoče nedolžnih ljudi brez vsake sodbe med vojno in po njej je nezaceljiva rana. Enim so se postavljali spomeniki, drugim so skrunili grobove. V taboriščih, na bojiščih, zlasti pa v medvojnih in

povojnih pobjih, je bilo pokončano nešteto mladih življenj, cvet našega naroda. Med njimi je bilo tudi veliko duhovnikov, redovnikov in bogoslovcev.

»Imeli smo jih, pa kakšnih duhovnikov, kakšnih bogoslovcev: bili so up slovenske Cerkve,« je zapisal Franc Sodja, eden izmed mnogih zaprtih duhovnikov v povojnem obdobju. Kakšen duhovni in intelektualni kapital, potencial, smo imeli Slovenci pred drugo svetovno vojno. Zaradi nasilja v drugi svetovni vojni in v povojnih pobjih je izgubilo življenje več kot 120 slovenskih duhovnikov, nad 60 bogoslovcev in novincev redovnih družb, in 43 redovnih bratov. Več kot polovica teh je bila pomorjena po vojni. Več kot 250 slovenskih duhovnikov in bogoslovcev so po vojni doletele aretacije in zapori. Ni šlo za vprašanje iskati krivdo, ampak duhovnikom onemogočiti delo, se jih znebiti in ponižati. Duhovniki so bili opora svojemu ljudstvu, vedno so se trudili, da bi mu stali ob strani, posebno v težkih časih. »Udaril bom pastirja in razkropile se bodo ovce črede,« je zapisal sv. Matej v evangeliju. Dolgoletni zapornik lazarist Franc Sodja je zapisal: »S svojim pripovedovanjem nočem razpihovati sovraštva, pač pa želim, da bi vsi spoznali, da more samo ljubezen rešiti svet« (Pred vrati pekla). In to je tudi naš namen: osvetliti resnico in v njihovih zgledih in priprošnji najti pot in upanje za prihodnost.

»Mnogi narodi se ponašajo s svetlimi liki svojih svetnikov. Tudi Slovenci imamo svoje svetniške kandidate. Druga svetovna vojna pa nam je dala še

množico mučencev ... Obhajamo spomin japonskih mučencev, korejskih, ugandskih, kanadskih itd. Upamo, da ni več daleč čas, ko bomo krščansko, slovesno in ponosno obhajali tudi praznik slovenskih mučencev« (Palme mučeništva, str. 8–9).

2. FRANC SALEŠKI GOMILŠEK, **mučenec ljubezni do bližnjega**

Srce Jezusovo, v Materi Devici od Svetega Duha upodobljeno.

»Mesec junij je posebej posvečen češčenju Božjega Srca. Ne samo en dan, ko obhajamo bogoslužni praznik, ki je navadno v mesecu juniju, ampak vsak dan. S tem je povezana pobožna navada dnevne molitve in petja litanij presvetega Srca Jezusovega. To je čudovita molitev, popolnoma osredotočena v notranjo skrivnost Kristusa, Boga-človeka.«

Franc Saleški Gomilšek se je rodil v Krčevini pri Ptujju 14. decembra 1872. Po končani gimnaziji na Ptujju je obiskoval še gimnazijo v Gradcu. Ker je bil reven, si je izprosil hrano pri raznih družinah in zavodih. Že tedaj je sklenil, da postane duhovnik. Leta 1896 je bil res posvečen v duhovnika. Po več krajih kaplanovanja (Jarenina, Sv. Martin v Velenju) je prišel k sv. Benediktu v Slovenskih Goricah. Mladino je učil govorništva, nastopanja, prirejal tečaje in skrbel za duhovno vzgojo. Bil je globoko veren, narodno za-

veden in zelo delaven duhovnik, dober katehet, pridigar, pripravljaj je duhovne vaje, misijone. Zelo je bil priljubljen pri vernikih in velik častilec Marijinega in Jezusovega Srca.

29. julija 1941 so ga Nemci aretirali. Zasliševal ga je vodja ptujske nemške policije Herman Görger, ki ga je pretepal in mučil. Odpeljan je bil na Hrvaško, od koder mu je 1. 1942 uspelo priti v Stično, kjer je v Knežji vasi pri Dobrniču opravljaj duhovniško službo. Takoj se je priljubil ljudem, poživil je versko življenje, spodbujal češčenje Srca Jezusovega in Marijinega, uvedel je pobožnost prvih petkov in prvih sobot. V oktobru 1943, po kapitulaciji Italije, so Nemci sprožili veliko ofenzivo na Dolenjskem. V Knežji vasi so obsodili tri fante na obešanje. Gomilšek je šel prosit, da jih oprostijo, celo pokleknil je pred oficirjem, a oprostitev ni dosegel. Jih je pa duhovno pripravil na smrt. Žal je naletel na svojega nekdanjega mučitelja Hermana Görgerja. Ta ga je prepoznal in ukazal, da ga ustrelijo. Izropali so mu stanovanje in ga ustrelili na cesti proti Rdečemu kalu. Naslednji dan ga je župnik Omahen pokopal v Dobrniču. Župnik Soklič je o njem zapisal: Apostol Srca Jezusovega je bil, žrtev za Boga, pokopan na praznik Kristusa Kralja!«

Pretreseni domačini so rekli: »Ker je hotel pomagati iz usmiljenja, saj se je zavzel za fante, obsojene na smrt, je res umrl mučeniške smrti!«